ЩОБ Вас ЛЮДИ ЛЮБИЛИ

HOW TO MAKE FRIENDS

by

HONORE EWACH, B.A.

Ч. 2

MOZEL

КУЛЬТУРА И ОСВІТА

WINNIPEG CANADA

With the Compliments of the
CULTURE and EDUCATION
P. O, Box 3113, Winnipeg, Man.

Щоб Вас Люди Любили

або

Як Прихильно Настроїти до Себе Людей.

Написав

О. ІВАХ, Б. А.

1944

"КУЛЬТУРА Й ОСВІТА"

Виннипеґ

CULTURE AND EDUCATION

P. O. Box 3113, Winnipeg, Manitoba, Canada

ДО ЧИТАЧА

Наша ціль: видавати отакі маленькі книжечки, як ця, в яких були б подані коротко та ясно найбільш потрібні відомості з тих ділянок життя, з якими маємо до діла щоденно.

Ті, що пишуть ці книжечки, памятають, що тепер люди не мають багато вільного часу. Отаку книжечку, як ця, можливо прочитати за годину-дві та негайно пристосувати прочитане до свого власного вжитку.

Ця книжечка, "Щоб вас люди любили", друга з черги, має на цілі вказати на те, як треба поводитися та що говорити між людьми, щоб прихильно настроїти до себе людей і так придбати собі нових приятелів. А приятелів потрібно й для того, щоб мати ліпший успіх у житті.

"КУЛЬТУРА Й ОСВІТА"

ДЕ ВАШЕ ЩАСТЯ?

Хто з нас не хоче бути щасливим?

Всі ми щастя шукаємо. Всі хочемо щасливими бути.

То природне бажання: щасливим бути.

Дехто думає, що коли б гроші були, то було б і щастя. Забуває, що є на світі багато людей, що грошей мають подостатком, та щастя не мають. Не почуваються щасливими. Хворують, журбу мають, щирих приятелів не мають.

Так, можна все інше мати, та коли нема щирих приятелів, то людина не може щасливою бути.

Чи ви бачили, як вяне рослина, коли нема довго дощу, коли не підливай її? Так і людина вяне, нидіє та сумує, коли опиниться на самоті, де нема знайомих людей, де нема приятелів.

Ми найліпше почуваємося, коли бачимо, що нам люди раді, що люблять та поважають нас. Так гарно на серці стає, коли почуємо добре слово про себе! Скільки в нас свіжої охоти до праці, коли хто нас похвалить за добре діло!

Коли вміємо бути заохотою для людей, то

люди нас люблять, стають нашими приятелями. А щирі приятелі бажають нам добра, хочуть нас бачити при добрій роботі, хочуть, щоб ми були забезпечені, і помагають нам, коли потрібно.

Значить, конечно потрібно для повного щастя ПРИЯТЕЛІВ.

ЯК ПРИДБАТИ СОБІ ПРИЯТЕЛІВ?

Чи бачили ви, як маґнет притягає до себе кусники заліза? Такі маґнети трапляються і між людьми. Деякі особи так притягають та приманюють до себе інших людей, де тільки підуть, як маґнет кусники заліза.

І ви можете стати таким маґнетом. І ви можете притягати до себе людей. І вас можуть всі люди любити. Та, щоб так сталося, мусите навчитися одної важної тайни. Та тайна міститься в англійській приповідці, що каже: **"Усміхайся, то цілий світ буде сміятися з тобою. Плач — то сам будеш плакати".**

І так дійсно на світі буває: хто веселої, радісної вдачі, хто завжди усміхається, хто завжди має слово потіхи, до того всі люди горнуться. **Світ любить веселих людей.** А від смутку відвертається. А чому? Тому, що сум-

ний вигляд — то нездоровий вигляд. Коли людина сумує, то в неї від смутку зменшиться життєва сила. Смуток — то вступ до хвороби, а хвороба часто веде до смерті.

Коли де весела та усміхнена людина появиться, то наче сонце радості зійде між людьми. Від її усміху стає легше на серці й іншим людям. В усміху вони відчувають таку добру силу, як от тепло та світло сонця. Від усміхненої людини всі ми сподіваємось почути слово потіхи. **А слово потіхи, заохоти — то дуже важне слово.**

Усміхайтеся! Говоріть весело! Потішайте людей, і то щиро потішайте! Говоріть про світло, сонце радість, надію на успіх, та шукайте за тим, що добре у людей, то вас напевно люди будуть любити. Будуть ставати вашими приятелями.

ТЕ, ЩО ВИ МОЖЕТЕ ВСІМ РОЗДАВАТИ ЩОДНЯ І НЕ БІДНІТИ.

Хоч би ви мали й скільки грошей, то гроші можна втратити. Гроші можна роздати. Та є щось таке у вас, що не зменшиться, хоч і як роздавай його. Це щось таке, що від роздачі збільшується. Що більше його роздавай, то більше його маєш.

Що ж то таке?

Від почування заздрості, злоби, ненависті та великого смутку можна навіть і захворувати. Від таких почувань тіло наче засмічується. Та коли ви зробите кому добро, то відчуваєте велике задоволення. Від такого почування і ваше лице випогоджується, стає веселіше та приємніше. Коли ж ви щодня робите добро, то щодня будете відчувати велике задоволення.

А добро людям легко робити.

Вам не потрібно грошей, щоб добро людям робити. Ви маєте щось таке, що вартніше як гроші. Грішми можна тільки хвилево заспокоїти людину. Грішми можете хвилево заспокоїти голод порожнього шлунка. А чи знаєте, що навкруги вас є більше таких людей, що не докучає їм голод шлунка, але засмучує їх та пригноблює те, що не знаходять у своїм окруженні пошани та заохоти. **А то також дуже великий голод, коли людина зголоджена на слово заохоти та потіхи.**

Навіть і такий великий поет, як Тарас Шевченко, скаржиться, що, мовляв, пройшло вже кілька років, як вийшов друком у світ його "Кобзар", та ніхто про нього нічого не напише, критики не подасть. **Взагалі навіть і най-**

більші люди хочуть почути бодай деколи слово потіхи, похвали. Заслужена похвала — то наче дощ на привялі квітки. Людина оживає, набирає більше охоти до праці, до життя, коли хтось гідно похвалить її. Всяка похвала має свою вартість. Та найбільшу вартість має щира, потішаюча похвала.

Ну, а похвала — то така сила, що ніколи у вас не вичерпається. Що більше щиро та потішаюче хвалите людей, то більше вам у серце прибуває благородної, доброчинної сили.

Коротко, любіть щиро своїх ближніх—людей, то напевно й вас будуть люди любити! І що більше будете людям вділяти своєї доброчинної любови, то більше вам буде прибувати любови.

Розказує великий індійський поет Таґор, що в одній околиці Індії була страшна посуха. Все висохло до стебла. І за тим прийшов страшний голод. Люди гинули, наче мухи в осени. Отже зійшовся гурток місцевих багатирів, урядників та письменників, щоб то порадитись, як помогти голодуючим. Та переконалися, що хоч би й найбагатший з них подарував все, що мав, то довго голодуючих не нагодував би. Всі безрадними по-

чувалися. Тоді встала бідна жінка й сказала: "Коли ви не можете врадити, як допомогти голодуючим, то я їм допоможу. Я піду до кожного з вас і попрошу допомоги. І коли всі ви дасте щедро, то ми зможемо врятувати голодуючих людей."

Значить, то тільки треба мати добре серце й волю, щоб могти людям добро зробити. Ог, наприклад, як сильно збагатив Тарас Шевченко своїми могутніми поезіями український нарід! Дав українцям такий скарб, що ніяка сила його не може знищити.

І грецький мудрець Сократ не мав маєтків. Був бідним різьбарем. Та мав розумну голову. Все його цікавило. Допитувався він людей про все. Сам вчився багато з таких допитів, та ще більше вмілими допитами навчав інших людей. Вчив їх життєвої мудрості. Один із його учеників, Платон, записував розмови з Сократом. І так через Платона навчився про науку Сократа увесь грецький нарід і світ. Таким великим скарбом для світа стали й філософічні писання самого Платона. **Значить, що мудрість — то ще більший скарб, як гроші. І хто такий скарб може світові роздавати, той є дійсним добродієм і свого народу і людства.**

Та не всі ми такі розумні, як Сократ та Платон. Не всі ми маємо талант милувати людей гарною музикою або співом. Не всі ми можемо очаровувати людей красою свого тіла. **Та всі ми можемо, коли хочемо, приємно усміхатися. Всі ми можемо милувати світ своїм щирим усміхом. І ніхто від того не збідніє, що буде приємно усміхатися до людей. А це такий дарунок, що кожний з нас може роздавати людям. Бож легко усміхатися.**

ХАЙ УСМІХ БУДЕ ВАШИМ ПАШПОРТОМ!

Дуже то гарно, щоб приємно та щиро усміхатися до світу. Хто навіть і спершу буде себе силувати усміхатися, той з часом завважає, що навіть силувано усміхнене лице має вплив на настрій. Коли ви довго усміхаєтеся, хоч би й самі до себе, то ваш усміх веселіше настроїть і самі ваші думки. Від веселих думок людина стане навіть і здоровшою та жвавішою.

Та ми тут цікавимося особливо тим, що з усміхом людина має скрізь доступ. Всі ми раді людям, що щиро усміхаються. Бож від усміхнених людей сподіємося почути й добре

та ласкаве слово. Так, як мило побачити сонце по кількох хмарних днях, так приємно побачити й щиро усміхнену людину.

Всі ми вдячні письменникові Кулішеві, що він у своїй історичній повісті „Чорна Рада" створив та описав веселого українського пана з козацького роду — Череваня, що все щось веселого має сказати. Та й не тільки анґлійці й американці вдячні Шекспірові, що він створив у своїх драмах постійно веселого Фалстефа. За Фалстефа вдячний Шекспірові цілий світ. Фалстеф — то такий чоловік, що все веселий. Сміється і серед найбільшої біди. У війні побачив по бою коло себе труп ворожого ватажка Персія, бере його на плечі та несе, щоб похвалитися, що то ніби він такого важного ворога подужав... Такою ситуацією любується навіть самий князь Генрій, що та сам Персія убив у двобою...

Китайці — то старий нарід. Багато вони вже пережили на своїм віку. Мають вже близько пять тисяч літ писаної історії. Тож і багато дечого вартісного навчилися за довге своє життя. Навчилися вони і про вартість сміху. Пізнали вони, що коли хто згинув, коли хто збанкротував, коли хто впав та здорово

потовкся, то в такім випадку не поможе ні плач ні смуток. **Нащо плакати чи сумувати за тим, що вже сталося і не вернеться?** Китайці витворили таку вже традиційну поведінку, що сміються серед горя, невдачі, або якого скалічення. От впаде китаєць на лід, сильно потовчеться, та тільки піднесеться, то сміється... Просто регочеться... Дуже дивний такий регіт. Але чи ж не ліпше реготатися, як плакати? **Так, треба сміятися, хоч і крізь сльози!**

Взагалі **горе та терпіння — то таке, що його якнайскорше треба забувати.** Правда, людині легше стає, коли комусь поскаржеться, розкаже своє горе, свій смуток. **Та це таке, що можна розказати хіба найвірнішому приятелеві. Та навіть і найвірніший друг почне з часом бокувати від нас, коли ми не маємо нічого більше сказати, як висказувати своє горе, скаржитися на когось.**

СВІТ НЕ ЛЮБИТЬ НАРІКАЙЛІВ.

Запамятайте собі оце: СВІТ НЕ ЛЮБИТЬ НАРІКАЙЛІВ! Хто має спокусу нарікати на щось або на когось, то хай собі добре язика прикусить! **То не тільки страшна річ дорослому скаржитися або нарікати, — то великий**

стид так робити. Англійці та американці тому таку велику силу мають на світі, що ніколи нікому не розкозують про свою біду, терпіння, чи горе, але йдуть сміло у вир життя і стараються поліпшити свою долю.

Може бути багато причин, чому людина нарікає та постійно воркотить. Може вона мати хронічний катар шлунка. Може не бути доброго співжиття в дома. Може не мати поплатного заняття. Взагалі може бути багато причин, які викликають у людині невдоволення, а те невдоволення наверх проявляється нарікенням та воркотанням. От, наприклад, багато старих людей все нарікає та воркотить. І як тим вони вприкруються молодшим людям! Ну, та старим людям можна сяк-так пробачити їх воркотання, бож, відомо, старих скрізь болить... **Та ніхто воркотання не пробачує молодим людям. Воркотунів світ не любить.**

Та й нема добра в тім домі, де чоловік або жінка все нарікає та воркотить. Такий дім стає пеклом на землі. А хто дома воркотить, той воркотить і в товариськім житті. Такий воркотун тільки за тим нюшкує, щоб то знайти причину для воркотіння. І такі нарікайли

та воркотуни затроюють і життя в товаристві. Отже запитайте себе щиро: "Чи не люблю і я забагато нарікати та воркотіти?" Та щиро себе запитайте! То правда, що ви можете мати добру причину для нарікання та воркотіння. **Та всеж таки, хоч би і яку добру причину ви мали до нарікання, то ви НЕ МАЄТЕ ПРАВА НАРІКАТИ Й ВОРКОТІТИ!**

ПЕРЕСТАНЬТЕ ДУМАТИ ТІЛЬКИ ПРО СЕБЕ!

Люди роблять багато помилок тому, що головно тільки про себе думають. А хто глядить на цілий світ тільки з своєї точки погляду, то багато дечого практичного не розуміє. Передовсім не розміє добре людей. А хто не розуміє людей, тому легко ображати людей. Така людина може навіть мати добрий намір, та все таки когось образить нехотячи. От, запрошує багата людина в гості до себе біднішу людину. Під час вечері розсаджує гостей при столі, і багатших та значніших садовить що ближче себе, а бідніших дальше від себе. І на бідніших менше звертає уваги. І так багатий, але нерозумний чоловік,

хоч і має добрий намір, ображає бідніших гостей.

Та й не було б то розумно, коли б ви прийшли до дуже бідної родини, витягнули пятку чи що і сказали: "От, довідався я, що коло вас біда, та й приніс я вам дещо!" Намір дуже гарний, та дуже нерозумний підхід до справи. Людина може бути бідна, та всеж таки має почуття гідности, самопошани, і не любить милостині.

Людина прийме спокійно дарунок від іншої людини тільки в такому випадку, коли має спромогу відплатитися таким самим або й вартнішим дарунком. Отже коли маєте гарний намір помогти комусь, то шукайте якогось природного й розумного способу. Коли хтось потребує допомоги, то дайте йому якесь гідне заняття. А коли даруєте щось комусь, то поступайте так, щоб виглядало, що ви відвдячуєтесь йому за щось.

Чи хто виграв, чи програв, чи мав успіх чи невдачу, то старайтеся стати на його місце та зрозуміти, як він почувається. **Старайтеся зрозуміти свого ближнього, ставши в його положення, і відповідно до такого зрозуміння поступайте.**

Коли хто хворий, то не говоріть йому про всякі випадки смерті! А коли смерть загостила до хати сусіда, то не годиться в його хаті ні про смерть багато говорити, ні жартувати. У такім випадку зробите найбільшу прислугу, коли в якийсь спосіб допоможите поробити зарядження щодо похорону, коли ваша жінка в хаті, де хтось умер, допоможе порядок удержати, їжу приготовити, дітей доглянути, тощо.

ПРАВДА, АЛЕ З РОЗУМОМ!

Не один каже: "Я за правду хоч в огонь!" І добра та прикмета, коли хто сильно стає в обороні правди. Та це ще не значить що й всяку правду можна однаково сказати. Є й дуже гірка правда.

Є багато таких випадків у житті, у яких потрібно розумно та злегчено сказати комусь неприємну вістку. Ну, наприклад, згинув син-одинак на війні. Треба вміло таку вістку сказати родичам. Особливо мама вбитого сина може страшенно болюче відчути таку вістку. Аджеж є випадки, що від наглої сумної вістки люди просто на місці гинуть або божеволіють. А чейже можна і найсумнішу вістку

сказати злегчено. Можна людину відповідно підготовити та настроїти до сумної вістки.

Та дуже зле ті люди роблять, що замість потіхи розказують хворому про всякі випадки слабостей, про людей, що померли від подібної недуги, тощо. Те, що вони розказують, свята правда — та нащо хворому про хвороби говорити? **Хворого передовсім потрібно потішити.** Хворому потрібно розказувати щось таке, що могло б його потішити. Аджеж є багато й гарного в житті, такого, що може потішити та надійно натсроїти хворого. А коли хто дуже хворий, то, розуміється, було б злочином розказувати йому "масні" жарти та на ціле горло реготатися.

ДИВНА СИЛА СЛОВА НАДІЇ.

От сталася була така пригода недавно в однім з американських шпиталів. До шпиталю привезено потовченого автом молодого чоловіка. Негайно потрібно було зробити йому дуже небезпечну операцію. Поранений просто на очах лікарів вмирав. Сили його зменшувалася. І раз-у-раз він підголосом повторяв: "Маріє, Маріє, Маріє..." Здогадався головний лікар-хірурґ, що є в того чоловіка

жінка або наречена на імя Марія. І знав він, що без Марії самі лікарі не врятують потовченого... Конечно потрібно було відшукати Марію. Але ж де знайти невідому Марію серед кількох мільйонів людей у Шікаґу?

Та нараз прийшла спасенна думка головному лікареві-хірурґові. Він покликав одну з шпитальних доглядачок. Шепнув їй щось на вухо та посадив при ліжку потовченого. І коли пацієнт знову прошептав слово "Маріє!" — то шпитальна доглядачка взяла його за руку. І відразу лице потовченого змінилося. Стало веселіше. Прояснилося. І тоді можна було пацієнтові зробити потрібну операцію. По операції шпитальна доглядачка й на далі сиділа при ліжку потовченого. Держала його за руку. Позволив їй лікар покинути хворого аж тоді, коли вже вся небезпека проминула. Отак шпитальна доглядачка, граючи ролю нареченої, врятувала життя чоловіка, що вже вмирав.

Повищий випадок показує, як ділає на людину слово потіхи, слово надії. **Нераз одно слівце потіхи може чуда доконати. Може хворого врятувати від смерті.** Може заохотити зневіреного торгівця до нового зусилля, щоб

врятувати підприємство від банкроцтва. Може оживити завмерлий нарід до нового життя.

Ще навіть у 1840-ім році український нарід був напів завмерлим. Та оживив його та загрів до нового життя своїм могутнім словом Тарас Шевченко. Ще й досі українці читають Шевченків "Кобзар", щоб скріпити себе на дусі. Черпають з "Кобзаря" для себе надію й заохоту.

Сильних людей характером та вдачею мало — таких, що можуть іти вперед та працювати і без заохоти. Найбільше людей таких, що потрібно їх бодай деколи заохотити. Та є й такі, яких потрібно безупинно заохочувати. Ну, а слово заохоти не дороге. Не тяжко сказати кілька слів заохоти.

ВСІ ЛЮДИ ХОЧУТЬ ПОХВАЛИ.

Раз під час товариської забави, де було яких тридцятеро дорослих людей, господиня піддала думку, щоб кожний взяв кусник паперу та олівець і списав всі злі свої прикмети. І всі так зробили, та проходила мінута за мінутою і майже ніхто нічого не писав. Пройшло десять мінут. І за той час тільки три особі написали дещо про злі прикмети своєї

вдачі... Розуміється, що та забава не вдалася.

Ну, і чи ж справді люди загально добре про себе думають? Чи не добачають і своїх злих прикмет? Можна загально сказати, що більшість людей тільки добре про себе думає. Є й такі люди, що свідомі й деяких своїх злих прикмет, та не мають відваги признатися до них. **То тільки найсильніші харкатером люди мають відвагу признатися й до злих своїх прикмет та помилок.**

Та хоч люди загально добре про себе думають, всі вони похвалу люблять. Хочуть почути, що й інші люди про них добре думають. **Завжди треба памятати, що люди люблять похвалу.** Так, як ви любите почути похвалу для себе, так люблять похвалу й інші люди. А похвала це щось таке, на що всі ми можемо спромогтися. Хіба ж тяжко сказати кілька слів похвали? Та й не треба душею кривити, щоб когось добре похвалити. Хваліть людей за їх добрі прикмети та діла!

Аджеж, коли добре застановимося, то в кожній людині відкриємо й щось доброго. Коли хтось, наприклад, часто неправду каже, то, розуміється, не хвалити його за те. Аджеж колись скаже він і правду. І от тоді похвали-

ти його. Коли хто любить киринити, то, розуміється, не хвалити його за кириню. Похвалити його за те, що він доброго зробить.

Та ще й так можна поступити з киринником: дати йому відповідальну роботу. Розуміється, так можна поступити тільки з дійсно здібною людиною, на яку є надія, що поправиться.

Ви вшануєте людину навіть і тим, що добре запамятаєте собі її імя та прізвище. Похвалите й тим, коли скажите, як добре знайомий виглядає. Коли ж маєте до діла з жінкою, то зробите їй велику приємність і тим, що звернете увагу, як їй пасує до лиця капелюх або нова сукенка... Стане господареві приємно на серці, коли щось доброго скажите про його синка, про його хату або про його авто.

Можете сказати: "Ну, але ж є такі люди, що про них нічого доброго не можна сказати..." І чи справді є такі люди на світі? Кажуть, що навіть і в не одному злочинцеві час до часу пробудиться іскорка добра... **І коли побачимо в кому іскорку добра, то всіми силами роздуваймо її, щоб сильніше й сильніше розгорялася!**

А ЩО РОБИТИ З ДІЙСНО ШКІДЛИВИМИ ЛЮДЬМИ?

Ісус Христос вчив, що коли хто вдарить тебе в одну щоку, то підстав йому ще й другу. Другий примір він показав власноручно. Коли раз зайшов до храму в Єрусалимі й побачив там міняйлів грошей та крамарів, що торгували, то взяв кілька мотузків, скрутив їх докупи, та почав ними виганяти міняйлів та торгівців з храму... І чи цей примір Ісуса Христа суперечить першому? Зовсім ні. Ісус Христос, наприклад, говорив про різні роди людей у притчі про сіяча. Говорив ще й так: мовляв, коли одно з твоїх очей соблазняє тебе, то вирви його!... Значить: **коли є що дійсно шкідливого, то найскорше позбудьмося його!**

Отак Христос вчив поступати з людьми: **для кожної людини май інакшу міру! Є добрі люди, яких не потрібно напоминати. Є такі, що їх зручною похвалою можна поліпшити. Є такі, що їх гідним приміром можна навчити. Є такі, що їх сильніше треба час до часу напоминати. Є й такі, що їх потрібно насварити за злі вчинки. Ну, а є й такі, що потрібно з ними так поступити, як поступив Ісус Хри-**

стос у храмі єрусалимськім з міняйлами грошей.

Головне те, щоб ви добре застановилися, як вам поступити у кожнім випадку. Хтось може вас, наприклад, особисто образити, але загально бути доброю людиною. Тож не виходить вам у такім випадку руководитися тільки власною образою. **Потрібно бути справедливими до людей. Коли ж ви кого образили, то негайно перепросіть!** Це вам поможе, не пошкодить. Вину на себе беріть тільки тоді, коли такий поступок може направити якусь справу, перепросити не злу, але ображену людину.

НЕ ВСІ ЛЮДИ ОДНАКОВІ.

Не можна до всіх людей однаково ставитися. Бож не всі люди однакові. І дорослі люди не всі однакові. Є люди слабодумаючі. Є легкодушні люди. Є бистро думаючі люди. Є глибоко думаючі люди. У притчі про сіяча Христос говорить про чотири роди людей. Перший і другий рід людей — то слабко розвинені люди, яким не легко думати й вчитися. Мовляв, це такі люди, як ті зерна, що впадуть на тверду дорогу або камінь. Вони гли-

бокого коріння не мають. До третього й четвертого роду належать розвинені люди. Це люди здібні й думаючі. Та всеж таки й такі люди не всі однакові. Третій рід людей — то здібні люди, але нестійкі вдачею та харак тером. Це, мовляв, такі люди, як ті зерна, що впали на добру землю, але між терня. Це такі люди, що від журби та клопотів життевих заломлюються. Тільки найвищий рід людей то, мовляв, такі люди, як ті зерна, що впали на урожайне поле й принесли добрий плід.

Що люди вже з уродження не всі однакові, повинні добре памятати провідники, промовці, учителі й священики. Хто зважає на те, що не всі люди однаково здібні, той знає, як до кого заговорити, як з ким обійтися. Розуміється, що потрібно зо всіми людьми гарно обходитися. До всіх потрібно гарно говорити. Та до одних потрібно говорити наче до дітей, до інших як до більш дорослих, а до ще інших як до дійсно розумних людей.

Коли промовець має говорити до мішаної публики, то мусить не так говорити, щоб тільки найрозумніші з публики розуміли його, але щоб розуміли його і найбільш тупі між публикою. Коли ж говорить до публики, що

загально дуже низько освічена, то повинен говорити не тільки найпростішою мовою, але й про найпростіші речі. Та коли має до діла з високо розвиненою публикою, то може свобідно й про глибші справи говорити. Не один промовець саме тому і публику не вдоволить і сам поденервується, що говорить, мовляв, понад говолови своїх слухачів.

НАУЧАТИ ОПОВІДАННЯМИ ТА ПРИМІРАМИ.

Хто має до діла з мало вченими людьми, той повинен памятати, що до таких людей найліпше промовляти оповіданнями та приповідками. Коли розкажи людям, що таке то й таке сталось, то люди собі те добре запамятають. От саме тому Христос завжди промовляв до людей притчами — оповіданнями. Оповіданнями поясняв і найглибшу науку про духове життя. Відходили люди і разом з оповіданнями-притчами залишилося у них і дещо з науки Христа.

ЩОБ СВАРКИ НЕ БУЛО.

Сваряться люди час до часу. Та сварки ніколи не ведуть до добра. Сварка завжди ве-

де до ще більшого непорозуміння та ворожнечі. Та й, зрештою, не добре то попадати в гнів та сваритися. Тим ніколи нічого не здобудемо. **Тож за всяку ціну стараймося не сваритися з ніким. А коли вже посваримося, то якнайскорше перепросім ту людину, з якою посваримося.**

Коли людина попаде в гнів та злість, то не може ясно й свобідно думати. У гніві та злості думки у людини звужуються. І в гніві людина може наговорити багато такого, за що опісля буде їй ніяково. У гніві й дорослі люди ще гірше поводяться, як малі та вередливі діти.

Отже, поперше, самі ви не починайте сварки! А, подруге, коли з вами вже хто почав сваритися, то за всяку ціну мовчіть. Хай добре виговориться та накричиться той, хто почав сварку. І той, хто свариться, за якийсь час відчуе, що ставить себе в дурне положення. Згодом замовкне, та, мабуть, простягне вам руку й попросить вибачення.

Коли вже хто з вами почав сваритися, то мовчіть, але не підсміхайтеся злобно, бо тим ще більше обурите того, що свариться. А коли ви самі дійсно дали притоку до сварки, то

негайно заявіть, що ви дуже жалуєте. Перепросіть! Як то кажуть, корона вам з голови від того не злетить... Люди завжди ставляться добре до тих, що мають відвагу признатися до помилки та перепросити.

А коли ви кому кривду зробили, то негайно перепросіть скривджену людину та направте заподіяну кривду! І в той спосіб заспокоїте своє сумління, направите кривду, і уникните ворожнечі. **Знайте, що чесні люди ніколи не бояться признатися до помилки або направити заподіяну кривду.**

БУДЬМО ЛЮДЬМИ СИЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ!

Та де б ми не були, що не робили б, завжди будьмо людьми сильного характеру! До людей ставмося з пошаною! Навчімся багато дечого пробачувати людям! Шукаймо у людей того, що є у них доброго. Стараймося не сіяти зневіри й знеохоти, але, навпаки: скрізь заохочуймо людей! Додержуймо своїх обіцянок! Не заломлюймося у своїй праці. Воліємо маєток свій втратити, але не втратити пошани, довіря та любови в людей. Знаймо, що тяжче виробити собі добре імя та пошану, як

придбати собі маєтку. Бож кого люди люблять, тому й не тяжко знов собі придбати маєтку.

Примірні, характерні люди визначаються ще й тим, що мають і глибоку самошану: до себе й до свого народу. Хто себе шанує, то шанують його й інші люди. Така людина ставиться з пошаною і до своїх предків, і до свого народу. Дослід показує, що хто навчився любити все рідне, той може з дійсною пошаною ставитися і до культурних цінностей інших народів. І хто глибоко пересяк українською культурою, той спосібний глибоко засвоїти собі й культурні цінності світа.

ЩОБ ВАС ЛЮДИ ЛЮБИЛИ.

І хто не хоче, щоб його люди любили? Всім нам приємно стає, коли нас люди люблять. Дуже то нещаслива людина, що почувається осиротілою, опущеною, не любленою. Хто опиниться в такім положенні, то й жити не хоче. Найгірше нещасливою почувається не люблена дівчина або жінка. Дівчина, яка думає, що ніхто її не любить, може навіть смерть собі зробити.

Правда, є на світі й такі одиниці, що часто люблять бувати на самоті, для глибокого думання. Такими бувають деякі мудреці, поети, артисти, тощо. Та навіть і в таких особах є глибоко вкорінена жадоба бути бодай час до часу в гурті людей. Кажуть, що, наприклад, український мудрець Сковорода часто любив бувати на самоті. Та ще частіше любив бувати між людьми. Те саме кажуть і про Шевченка. Ну, а так загально то всі люди люблять бувати в гурті, в громаді, між приятелями, і відчувати, що їх хтось любить та поважає.

Взагалі і ви, і я, і всі ми хочемо, щоб хтось нас цінив, поважав та любив. Та не всі ми знаємо, що це все більше від нас самих залежить, як від наших знайомих та приятелів. **Перше всього ви самі мусите бути сонцем радості в своїм окруженні. А коли ви будете веселі, усміхнені, готові потішити людей добрим словом, похвалити за добре діло, або бодай сказати потішаюче слово, — то можете напевно сподіватися слів потіхи та заохоти й від людей у вашім окруженні. Люди будуть вас любити за вашу веселу та щиру й щедру вдачу.**

Навіть і тоді, коли ви йдете роботи собі шукати, то, знайте, що менше важне те, чи маєте при собі кілька добрих рекомендацій, як те, чи ви весело усміхнені, чи вмієте гарно заговорити до людей, чи маєте щось гарного сказати людям. **Ваша щира та доброзичлива усмішка — то найліпша рекомендація для вас.** Так поступайте, щоб роботодавець відчував, що ви зробили йому ласку самим тим, що зайшли до нього.

Та й дуже то важне, щоб людина завжди чисто коло себе ходила. Часто потрібно купатися та завжди ходити в чистій і добре підібраній одежі. Не мусить одежа бути дорога, але має бути завжди чиста й добре випрасувана. Чисті мають бути й черевики. Не поможуть і перстені, коли руки не чисті. Не поможе й найсолодша усмішка, коли зпоза усмішки покажуться нечисті зуби. Не поможуть і дорогі пахощі-перфуми, коли людина попоїсть собі смачно ковбаси з часником та піде собі між добірне товариство.

Не всі люди свідомі й того, що їм погано чути з рота. Коли ви не певні про свій рот, то спитайте свого найближчого приятеля, брата або сестру. А то тому, що хто вже привик до

свого задиху, той не свідомий, чи йому чути з рота. Хто має таку хибу, то хай негайно запитає лікаря, що йому робити. Є така спеціяльна водичка в аптеці, що добре очищує рот.

А кому часто пріють ноги, той повинен хоч два рази денно зміняти панчохи та часто мити в теплій воді ноги.

І не одна дівчина не має щастя в товаристві тільки тому, що, хоч і гарно вбирається, не вміє чисто коло себе ходити. Найліпше, щоб здоровля сяло з її обличчя. Коли ж мусить трохи підмальовуватися, то хай навчиться від такої дівчини, що добре розуміється на косметиці. А для чоловіка дуже то важне, щоб часто й чисто голився. Хай підголиться, коли йде між товариство. Найліпше щодня голитися.

Дуже то важне, щоб кожна людина мала гарну поставу тіла. Не похнюплюватися! Сидіти, стояти й ходити випростувано! Не гарно, коли безладно звисає живіт. Держіть рівно та до певної міри гордо голову! Випростуйте вповні груди та повно віддихайте! Сміло людям глядіть в очі! Та не чемно витріщуватися на людей.

Крім того, завжди треба бути чемними. Коли чого хочите, чемно попросіть. Коли що

хтось вам дасть, то подякуйте! Будьте чемними по канцеляріях, крамницях та ресторанах! І не лакомтеся на дурничку! Де потрібно заплатити за услугу, то без вагання заплатіть! Будьте вирозуміло щедрим!

Памятайте, що англо-американський світ страшенно багато уваги звертає на зверхній вигляд людини та на її поведінку. І, зрештою, хто гарно й чисто ходить коло себе, той має й більше самопевности та самовдоволення.

Для свого успіху знайте оцю тайну: **хто увесь час радісно настроєний, той може й щиро усміхатися та говорити. Ціле тіло такої людини наповнене життєрадісною енергією. Така людина всіх людей до себе манить. От тому то всі ми повинні бути й радісно та надійно настроєні увесь час. Від такого настрою і нам буде приємно і всі люди будуть нам раді.**

КІНЕЦЬ

Книжечки "Культури й Освіти"

Видані:

1. Ключ до мови — зложив О. Івах .... 20ц.
2. Щоб вас люди любили—нап. О. Івах .. 20ц.

Готуються до друку:

3. Де поміч для нас — написав В. Топольницький .... 20ц.

Printed by The Ukrainian National Publishing Co. Ltd.

209 Jarvis Avenue, Winnipeg, Manitoba